

Sygn. akt I ACa 1/15

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący	:	SSA Elżbieta Kuczyńska
Sędziowie	:	SA Elżbieta Borowska (spr.) SA Elżbieta Bieńkowska

po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2015 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi powódki Z. G. o wznowienie postępowania w sprawie I ACa 652/11 Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z powództwa **Z. G., E. G. i L. G.**

przeciwko **K. G. i T. G.**

o stwierdzenie nieważności czynności prawnej

zakończonych prawomocnym wyrokiem z dnia 20 stycznia 2012 r.

p o s t a n a w i a :

1. przywrócić powódce Z. G. termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania;

2. odrzucić skargę.

UZASADNIENIE

Powódka Z. G. w dniu 24 grudnia 2013 r. wniosła skargę o wznowienie postępowania w sprawie I C 571/10 Sądu Okręgowego w Łomży, zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 stycznia 2012 r., sygn. akt I ACa 652/11, wskazując na pojawienie się nowych okoliczności o jakich mowa w art. 403 § 2 k.p.c. Jednocześnie złożyła wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, który motywowała okolicznościami mającymi uzasadnić twierdzenie, że uchybienie terminowi nastąpiło bez jej winy. Wskazała, iż działając bez pomocy profesjonalnego pełnomocnika w dniu 2 września 2013 r. złożyła skargę, w którym wniosła o wznowienie postępowania z uwagi na pojawienie się nowych okoliczności. Zarządzeniem z dnia 6 września 2013 r. została wezwana do uzupełnienia braków formalnych złożonej skargi w terminie 7 dni pod rygorem jej odrzucenia. W odpowiedzi skarżąca wskazała, że o przyczynie wznowienia dowiedziała się w czerwcu 2013 r. przed śmiercią męża. Ponadto złożyła wniosek o ustanowienie jej pełnomocnika z urzędu. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 października 2013 r. skarga powódki została odrzucona z powodu niezuzupełnienia braków formalnych.

Powódka w uzasadnieniu obecnie złożonej skargi podkreśliła, że uprzednio działała bez profesjonalnego pełnomocnika i z uwagi na powyższe nie zrozumiała, do uzupełnienia jakich braków wzywał ją Sąd. Wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu został oddalony, co skutkowało tym, iż powódka nie była w stanie uzupełnić braków formalnych skargi we wskazanym terminie.

Odnosząc się do podstaw wznowienia postępowania powódka, działająca obecnie z fachowym pełnomocnikiem, wskazała, że pod koniec czerwca 2013 r. dowiedziała się od swojego nieżyjącego już męża J. G. o istnieniu nowych dowodów, tj. świadka T. L.. Przeprowadzenie przez Sąd w poprzednim postępowaniu dowodu z zawnioskowanego świadka umożliwiłoby powódce i jej mężowi wykazanie, iż Sąd niezasadnie uznał, że celem stron umowy sprzedaży z dnia 20 maja 2013 r., której stwierdzenia nieważności z powodu jej pozorności żądali powodowie, było przeniesienie własności działek nr (...) na pozwanych, ponieważ w rzeczywistości umowa ta dotyczyła tylko i wyłącznie sprzedaży gruntów ornych, tj. działek nr (...) i części działki na (...). Ponadto wskazywała, że pomimo istnienia wyżej wymienionego dowodu, powódka nie mogła z niego skorzystać, albowiem o istnieniu świadka dowiedziała się od swojego męża dopiero pod koniec czerwca 2013 r. Mąż powódki powiedział jej o istnieniu świadka, gdy się o tym dowiedział. Powódka podnosiła również, że działki (...) i część działki (...) nie stanowiły zastawu pod jakikolwiek kredyt, który mieliby zaciągnąć pozwani. Powyższe wynika wprost z biznesplanu, który został sporządzony na potrzeby postępowania w sprawie udzielenia kredytu, o którego dołączenie do sprawy wniosła skarżąca, a który znajduje się w (...) w S. - (...) oraz w aktach sprawy. Powołała się również na treść aktu notarialnego znajdującego się w aktach sprawy Rep. (...) str. 3. oraz na miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta Z. z dnia 3 marca 1999 r. (zaświadczenie z dnia 24 kwietnia 2002 r. w aktach sprawy).

Sąd Apelacyjny w Białymstoku postanowieniem z dnia 23 stycznia 2014 r. oddalił wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania i odrzucił skargę. Sąd Apelacyjny uznał, iż brak jest podstaw do przywrócenia powódce terminu do wniesienia skargi, zważywszy w szczególności, iż skarga z dnia 2 września 2013 r. nie była złożona w terminie 3 miesięcznym, a zatem została ona złożona z uchybieniem terminu określonego w art. 407 § 1 k.p.c.,

W zażaleniu na to postanowienie Z. G. powołując się na naruszenie art. 168 i 169 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania i w konsekwencji odrzucenie skargi o wznowienie postępowania wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Postanowieniem z dnia 9 października 2014 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie wskazując, że zostało ono wydane w warunkach nieważności (art. 379 pkt. 2 k.p.c.). W uzasadnieniu wskazał, że z uwagi na charakter współuczestnictwa koniecznego - jednolitego, w sporze zakończonym wymienionym wyrokiem końcowe ewentualne orzeczenie wydane w następstwie wznowienia postępowania (art. 412 § 2 k.p.c.) powinno obejmować wszystkich współuczestników. Tymczasem z twierdzeń skarżącej wynikało, że jej mąż - współuczestnik sporu J. G. zmarł przed wniesieniem skargi, której to okoliczności nie uwzględnił Sąd Apelacyjny i wydał orzeczenie bez udziału następców prawnych J. G..

Odnosząc się natomiast do wniosku skarżącej o przywrócenie terminu zwrócił uwagę, że rozważenia wymaga, czy wezwanie do uzupełnienia braku formalnego skargi o wznowienie, wniesionej pismem z dnia 2 września 2013 r. prawidłowo skierowane zostało do skarżącej, a nie do reprezentującego ją w postępowaniu rozpoznawczym pełnomocnika, a także, czy było zrozumiałe dla osoby nie będącej prawnikiem. Ponadto Sąd Odwoławczy winien rozważyć czy w dacie wniesienia skargi o wznowienie postępowania pismem z dnia 2 września 2013 r. upłynął trzymiesięczny termin, o jakim mowa w art. 407 § 1 k.p.c., skoro skarżąca twierdziła, że o osobie świadka dowiedziała się pod koniec czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Postanowienie oddalające wnioski o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie i dlatego nie podlega zaskarżeniu zażaleniem (uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNAPiUS 2000, nr 24, poz. 887.). Może ono być skutecznie kwestionowane w zażaleniu na kończące postępowanie postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, jeżeli miało wpływ na rozstrzygnięcie zawarte w tym postanowieniu.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do wniosku Z. G. o przywrócenie terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, należało wskazać, że zasługiwał on na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 168 § 1 k.p.c. warunkiem przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej jest brak winy strony składającej wnioski o przywrócenie terminu. Niezawinienie przez stronę w uchybieniu terminu należy analizować w płaszczyźnie jej subiektywnej oceny stanu rzeczy, zwłaszcza z uwzględnieniem stopnia jego wykształcenia i posiadanej wiedzy prawniczej oraz doświadczenia życiowego oraz z uwzględnieniem obiektywnego miernika staranności, jakiej można wymagać od strony dbającej należycie o swoje interesy (wyrok SN z dnia 13 maja 1994 r., I PRN 21/94, OSNAPiUS 1994, Nr 5, poz. 85). Za przyczynę usprawiedliwiającą przekroczenie przez stronę terminu może być uznane wadliwe bądź niedostateczne pouczenie strony co do terminu i sposobu dokonania czynności procesowej. Udzielone przez sąd stronie działającej bez pomocy profesjonalnego pełnomocnika pouczenie, co do sposobu i terminu zaskarżenia orzeczenia powinno zawierać jasny i zrozumiały dla niej przekaz, z którego wynika jednoznaczna informacja umożliwiająca skorzystanie z niego.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie można zanegować twierdzenia skarżącej, że uchybienie terminowi do złożenia skargi o wznowienie postępowania nastąpiło bez jej winy, skoro wezwanie do uzupełnienia braków formalnych skargi o wznowienie postępowania zostało błędnie skierowane do skarżącej, a nie do reprezentującego ją w postępowaniu rozpoznawczym pełnomocnika. Skoro powódka była reprezentowana w postępowaniu przed Sądem I instancji przez pełnomocnika, to pełnomocnictwo to, stosownie do treści art. 91 k.p.c. obejmowało również swoim zakresem umocowanie do dokonywania wszelkich czynności procesowych służących rozpoznaniu sprawy (*verba legis* - łączących się ze sprawą), w tym również skargi o wznowienie postępowania (por. uchwała SN z dnia 5 czerwca 2008 r., (...) LEX 394725). W tej sytuacji błędne doręczenie powódce, zamiast reprezentującemu jej pełnomocnikowi wezwania do uzupełnienia braków formalnych skargi o wznowienie postępowania stanowiło okoliczność umożliwiającą uwzględnienie jej wniosku o przywrócenie terminu.

O dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania decyduje zachowanie ustawowego terminu do jej wniesienia (art. 407 i 408 k.p.c.) oraz oparcie skargi na ustawowych podstawach wznowienia wymienionych w art. 401, 4011 i 403 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 r., III AO (...), LEX nr 250045).

Stosownie do unormowania zawartego w art. 407 § 1 k.p.c. skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzymiesięcznym; termin ten liczy się od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia. W judykaturze wyjaśniono, że termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania opartej na wykryciu nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych (art. 403 § 2 k.p.c.) biegnie od dnia, w którym strona dowiedziała się o tej podstawie wznowienia w sposób wiarygodny i mogła ocenić ich prawdopodobny wpływ na wynik sprawy (postanowienie z dnia 25 stycznia 1967 r., II CZ 128/66, OSP 1968, nr 9, poz. 198 i z dnia 14 października 1976 r., IV CZ 105/76, OSNC 1977, nr 5-6, poz. 96).

W niniejszej sprawie skarżąca wnosząc kolejną skargę o wznowienie postępowania w dniu 24 grudnia 2013 r. wskazała tę samą podstawę jak we wcześniejszej skardze z 2 września 2013 r. tj. art. 403 § 2 k.p.c. i powoływała się na wykrycie nowego dowodu tj. zeznań świadka T. L., z którego nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, a którego zeznania miałyby wykazać, że umowa sprzedaży zawarta pomiędzy powódką i jej nieżyjącym mężem a pozwanymi w dniu 20 maja 2002 r. w części dotyczącej sprzedaży nieruchomości oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) była umową pozorną, a tym samym nieważną. Jednocześnie sprecyzowała, że o przyczynie wznowienia dowiedziała się od zmarłego męża pod koniec czerwca 2013 r. tj. (około 20-25 czerwca 2013 r.). W tej sytuacji należało przyjąć, że

wnosząc skargę w dniu 2 września 2013 r. dochowała trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania (art. 407 § 1 k.p.c.)

W ocenie Sądu Apelacyjnego skarga o wznowienie postępowania podlegała jednakże odrzuceniu jako nieoparta na ustawowej podstawie wznowienia.

Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c. podstawą wznowienia postępowania może być późniejsze wykrycie okoliczności faktycznych i środków dowodowych. Ustawodawca kładzie nacisk na to, że wykrycie musi być późniejsze. Późniejsze wykrycie jest więc dowiedzeniem się o nich w czasie, w którym powołanie powyższych środków w zakończonym postępowaniu było już niemożliwe. Zarówno nowe okoliczności, jak i nowe środki dowodowe muszą być tego rodzaju, aby powołanie ich mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Wskazując zatem nowe okoliczności lub nowe dowody, podać trzeba równocześnie, w jakim zakresie ich uwzględnienie zmienić może podstawę orzekania, wpływając tym samym na treść samego rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1982 r. II CO 1/82 OSPiKA 1984/2 poz. 27; W. Stojanowska, glosa do orzeczenia Sądu Najwyższego, II CO 1/82 OSPiKA 1984/2 poz. 27). Możliwość powoływania nowych faktów i dowodów jest jednak ograniczona wyłącznie do tych okoliczności faktycznych i tych środków dowodowych, które istniały w trakcie zakończonego postępowania, ale istniały poza tym postępowaniem; nie były więc objęte materiałem sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1968 r. I CO 1/68 OSNCP 1969/2 poz. 36; M. Sawczuk: glosa do tego postanowienia Nowe Prawo 1970/4 str. 625).

Okoliczność uzyskania przez skarżącą wiedzy o nowym dowodzie z zeznań świadka T. L. nie może być utożsamiana z przesłanką uzasadniająca wznowienie prawomocnie zakończonego postępowania. Z. G. nie wykazała, aby dowód ten został wykryty po prawomocnym zakończeniu sprawy, a w jej toku nie mogła wraz z mężem z niego skorzystać. Wprawdzie powódka twierdziła, że wiedzę o tym świadku uzyskała dopiero od męża przed jego śmiercią tj. pod koniec czerwca 2013 r., to jednak nie formułowała twierdzeń mających wskazywać kiedy powód J. G. dowiedział się o istnieniu tegoż świadka. Przede wszystkim nie wskazała jednak przyczyn, dla których nie mogli powodowie wcześniej zgłosić wniosku o przeprowadzenie dowodu z jego zeznań w postępowaniu przed Sądem I Instancji. Skarżąca podnosząc, iż umowa sprzedaży była pozorna w zakresie przeniesienia własności działek (...) i części działki (...) twierdzi, że dowodzi tego fakt, iż działki te nigdy nie miały stanowić zabezpieczenia z tytułu kredytu jaki mieli uzyskać pozwani, czego dowodzi biznesplan sporządzony w (...)w S. znajdujący się w aktach sprawy. Faktycznie tego rodzaju dokument znajduje się w aktach sprawy, a jego częścią jest opinia podpisana przez T. L., który był pracownikiem (...)w S., wydającym opinię w sprawie udzielenia kredytu T. G. (k. 116-117). W tej sytuacji nie sposób uznać, aby istniały przeszkody, do zgłoszenia przez powodów wniosku o przesłuchanie tego świadka już w postępowaniu przed Sądem Okręgowym. Przywołać w tym miejscu wypada także pogląd Sądu Najwyższego, który stwierdził, że podstawą wznowienia nie może być okoliczność faktyczna lub środek dowodowy, z którego strona, obiektywnie oceniając, miała możliwość skorzystania w tym postępowaniu. Musi to być zatem okoliczność lub środek dowodowy, istniejący w czasie trwania poprzedniego postępowania, lecz obiektywnie niemożliwy do ujawnienia dla strony w tym postępowaniu, a więc wówczas „nieujawniany” (postanowienie z dnia 14 listopada 2013 r. IV CZ 79/2013). Gdyby skarżąca oraz jej zmarły mąż dochowali należytej staranności w toku postępowania przed Sądem I instancji mogliby już wówczas zgłosić dowód z zeznań tego świadka. Zaniechanie uczynione uprzednio nie może stanowić uzasadnionej podstawy do wzruszania prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawie. Postępowanie prowadzone w wyniku skargi o wznowienie postępowania nie może być sposobem naprawienia błędów popełnionych przez strony w procesie. Dlatego niemożność skorzystania z powołania nowych faktów lub dowodów musi być rozumiana jako zupełna nieznanomość jakiegoś faktu czy dowodu, a nie niemożność zaprezentowania go sądowi. Pogląd powyższy znajduje potwierdzenie także w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 1999 r. II CKN 807/98, w którym stwierdzono, że podstawą wznowienia przewidzianą w art. 403 § 2 k.p.c. jest późniejsze - po uprawomocnieniu się wyroku lub postanowienia orzekającego co do istoty sprawy - wykrycie takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Ponadto na podstawie skargi nie sposób też wnioskować, w jaki sposób powoływany przez skarżącą środek dowodowy mógł wpłynąć na zmianę rozstrzygnięcia, zważywszy, iż teza dowodowa została sformułowana ogólnie, a skarżąca nie precyzuje okoliczności jakie miałyby potwierdzić wnioskowany dowód.

Reasumując stwierdzić należy, że skoro powódka nie wykazała, iż nie mogła skorzystać ze środka dowodowego, na które powołuje się w skardze o wznowienie, to wniesiona skarga nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia i zgodnie z art. 410 § 1 k.p.c. należało ją odrzucić (pkt 2 postanowienia).